

Премія Антонія Годинки – Анні Плішковій

8. фебруара 2014 в Будапешті ся одбыло святкованя 150 років народжіня вызначного мадьярського ученого, історіка і етнографа, академіка Мадьярської академії наук – Антонія Годинки (1864 – 1946), Русина родом зо села Ладомирів (окр. Снина).

К тому юбілею Цілоштатне общество русиньской інтелігенції Антонія Годинки з центром в Будапешті приправило конфрэнцію і святочну академію, частёв котрой каждый рік є ай выголошіня лавреатів Премії Антонія Годинки. До тогорічного списку номінованых будапештське общество по штирех роках загорнуло знову і представителя Русинів зо Словакії (позн. ред.: в році 2010 тото оцініня здобыв о. Тгліц. Франтішек Крайняк за вклад до розвитку русиньской пасторації).

В тім році номінацію здобыла доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД. (зліва), од року 2008 директорка Інституту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові, котра в области русиньской культуры робить од року 1987 а в сфері языкознательства од року 1998. Памятний діплом і премію Антонія Годинки (справа ёго рельеф од скульптора Б. Коржы) здобыла за вызначный вклад до розвою русиньского языка і культуры. Гратулуєме.

А. З., фоткы автора

Десятьрічне діятельство Общества св. Й. Крестителя

Першых десять років у животі чоловіка не є много – є то іщі все лем дітиньскый вік. Но многы учены суть того погляду, же якраз першы roky живота суть про розвой чоловіка найосновнішы, бо тото, што в них набуде, наповно схоснує в далшых роках живота.

Десять років у животі Общества св. Йоана Крестителя (дале ОСІК) не є много, но кібы сьме їх хотіли оцінити, можеме повісти, же то были roky уроджайны, повны духовной potravы. Свідчать о тім надрукованы Артосы, календарі, но і релігійны книги (Требник, Молебен, Акафіст, Тетраевангеліє...), котры міцно збогачують духовный живот вірників. Вірю, же тото цінне богатство ся не закопле до землі, але похоснує вшыткым Русинам.

Новодобы початкы Общества ся вяжуть з роком 2003. Тогды позад пряшівского єпіскопа Йоана Гірки до єпіскопского уряду наступив єпіскоп Йоан Бабяк, СІ. Русиньскы грекокатолицькы священници му 6. августа 2003 послали жадость на обновліня ОСІК. Пишу на обновліня а не на основаня зато, бо Общество было основане іщі в році 1862 – за єпіскопа Йосифа Гаганця – і діяло 12 років. Владыка Йоан Бабяк одобрил Становы Общества 19. 12. 2003 а Міністерство культуры СР го офіціално зареєстровало 11. фебруара 2004. Перше засіданя Общества в Міджілабірцях зачало Молебенём к Пресвятій Богородіці 16. мая 2004 о 16.00 год. на лабірській грекокатолицькій фарі. По молитві наслідовали вольбы: за председу ОСІК был

зволений о. Ярослав Поповець, за підпредседу о. Владимир Лапігуска, а за господаря о. Мілан Ясик. Далшыма членами выбору ся стали: о. Франтішек Крайняк, о. Владимир Панчак, о. Ігор Панчак, о. Радослав Вацє і о. Мартін Костілник. Першыма пунктами програму ОСІК были:

1. Стріча з владыком Йоаном Бабяком.
2. Выданя Грекокатолицького русиньского календаря.
3. Выданя часопису *Артос*.
4. Росшырїня членьской базы.
5. Выданя *Крестной дороги, Акафісту к блаженому П. П. Гойдїчови, Молебня к блаженому В. Гопкови*.

В сучасности Общество має понад 550 членів а в русиньскім літературнім языку выдало дакілько вызначных публікацій: *Поєрїб-Парастас, Духовны пісні, Тетраевангеліє, Мальный требник*. Колектив перекладателів Общества заслал на Архієпіскопство в Пряшові на імприматур *Молитвеник і Літургію св. Йоана Златоустого*.

Дїла Общества Господь Бог благословить через молитвы і дары наших членів і симпатизантів. Уж 10 років є ОСІК про них і за них.

Тыма вшыткыма активітами хоче ОСІК помочи духовному розвою русиньскых віруючих а посмілити срархії Грекокатолицькой і Православной церкви, жебы ся не бояли прияти міджі остатні літургічны языки і русиньскый язык а рівноцінно го хосновати про духовне благо своїх вірників.

о. **Ярослав ПОПОВЕЦЬ**,
председа ОСІК

За нового православного митрополиту зволили архієпіскопа Ростислава

Пряшівскый архієпіскоп Ростислав ся став митрополитом Православной церкви в чеськых країнах і Словеньску. Вырїшив о тім 11. януара 2014 пряшівскый сейм. Бурлива сітуація іщі все є на чеській стороні, де сінода уж в тот день рано выменовала пражского архієпіскопа.

Засіданя міморядного сейму Православной церкви в чеськых країнах і на Словеньску, котрого основным пунктом были вольбы ей найвышого представителя, было позначене сітуаціов у ЧР. Тамтешній архієпіскоп і митрополита Христофор одступив з функцій по медіалізації ёго шкандалів. Вісем місяців была Православна церковь без своєї главы, але в спомянутый день у Пряшові сінода, без засіданя Єпархіальной рады, за архієпіскопа зволила владыку Яхима, вікарного єпіскопа годонїньского. Тот ся так став кандидатом на митрополиту, зьєдиняючого церкви в обидвох країнах, но з кандидатуры одступив.

Митрополитом ся став, подля очекованя, дотеперішній митрополитный справця, архієпіскоп пряшівскый і словеньскый, **Ростислав**. Сейм был правоплатный, бо на нім ся зышло веце як 45 процент делегатів а Ростислав дістав 87 процент голосів.

ТАСР, фотка аґентуры

• **Іщі лем 18. новембра 2012 о. Ростислав став ся архієпіскопом пряшівскым і цілого Словеньска, а уж 11. януара 2014 міморядный сейм го зволил у нас до найвышшой функції у Православній церкви в чеськых країнах і на Словеньску – ей митрополитом.**

ISSN 1339-5505

9 771339 550009

02

Вічная памяць о. Імрїхови Белейканічови

„Вічная памяць, блаженный покой...“ – так сьме співали 13. януара 2014 р. на погробі отця Імрїха Белейканіча в Православнім катедралнім храмі Успенія Пресвятой Богородіці і св. Яна Милосердного у Кошіцях.

Проф. ТгДр. митр. прот. Імрїх Белейканіч, к. н., був у послїдніх 10 роках свого жывота на церьковных функціях Михаловско-кошіцькой православної епархії у Кошіцях. Ту був установлений на короткий час на функцію декана і пак на функцію другого священника. Од року 2004 був парохом Православної парохії в Кошіцях і настоятелём Православного катедрального храму у Кошіцях. Окрем того був теологом, таёмником про церьковне школьство, председом рады Середней одборной школы св. Кіріла і Мефодія в Михаловцях.

Отцїви Імрїхови православны віруючі в Кошіцях суть барз вдячны за велику поміч при будованю православного храму, за добры рады, мудры слова, любов, терпезливість, жертвенность, но найвекша вдяка му належить за выбудованя Божого дому – Катедрального православного храму в Кошіцях. Тот храм у новодобій історії міста Кошіць є першым православним храмом і буде служыти вшыткым віруючим, котры глядають змысел жывота в істині і в Божій благодати. **Няй Господь Бог прийме ёго душу до Царства Небесного. Навсе будете в наших сердцах, дорогой отче.**

Отець Імрїх Белейканіч ся народив 23. юла 1953 в селї Кашов, окрес Требішов. В роках 1972 – 1976 був студентом Православної богословской факульты в Пряшові – одбор православна теологія. В тім одборі в роках 1976 – 1980 продовжовав штудії на Духовній академії в Ленінграді. В році 1980 уж мав титул кандідата наук (CSc.), в році 1988 ся габітовав на доцента, в році 1991 здобыв титул ThDr. а в році 2002 ся став професором.

Свою педагогічну роботу о. Белейканіч заміряв на духовну формацію молодого покоління. На Православній богословській факульті і на Філософійній факульті Пряшівской універзїты був на високих і відповідных функціях ведучих катедер, напр. систематичного богословія, найстаршой історії і історії релігії, найстаршой церьковной історії. В роках 1979 – 2008 був продеканом Філософійной факульты ПУ.

Быв членом Інштїтуту історії, членом Катедры старовікой, середнєвікой і нововікой історії, членом комісії про науку о обществї: філософія, соціологія, політологія, теологія, був членом Научной ґрантовой аґентуры МШ СР (VEGA) і научных рад Пряшівской універзїты, редакчных рад научных і одборных часописів, членом Словенського візантологічного общества і Словенського общества про штудії релігій при САН.

В бадательській роботі го інтересовала історія церькви і релігій, історія Візантії і візантологія. В рамках рішаня проекту *Візантська традиція в контексті европской цивілізації*, якого був ведучім, потвердив вплив візантських традицій на формованя середнєвікой европской цивілізації. З ёго ініціативы vznikнув новий штудійный програм під назвов Історія

релігій, фундаментом котрого суть 3 світовы монотеїстичны релігії: юдаїзм, хрїстіанство і іслам.

В педагогічній сфері го найвече інтересовали такы дісциплїны, як історія старого віку, історія релігії старого віку, іслам, Візантія і історія Европы, візантологія і історія релігії.

Окрем педагогічної і научной работы о. Белейканіч в роках 1987 – 1999 був директором Пряшівской православної епархії. В тім часі ся рішали маєтковы спори з грекокатолицьков церьков. Вдяка ёго способностям ся подарило в Пряшові сохранили такы будовы, як напр. Архієпіскопский уряд, Православну богословску факулту, семінарію і будинок на Главній улиці. Многы православны храмы Пряшівской епархії были выбудованы тыж вдяка ёго ініціативам. Під ёго веджінем був заснований Дітський домов св. Николая в Міджілабірцях.

У Кошіцях по о. Белейканічови зістала велика прекрасна памятка про православных віруючих і місто Кошіці, як і про Михаловско-кошіцьку православно архієпархію. Тов памятков є в місяцю маю 2013 року высвяченый прекрасный Катедральный православный храм Успенія Пресвятой Богородіці і св. Яна Милосердного. З інтензивным будованём того храму ся зачало аж в році 2006, коли парохом у Кошіцях був уж о. Белейканіч, а кошіцьким деканом Мґр. о. Владимир Спішак. Заслугов о. Белейканіча уж шестый рік у храмі на богослужбах співать по церьковнославянськы змішаний церьковный хор під веджінем успішной дірігенткы Мґр. Славкы Ксенії Рудачковой. Тот хор выступав і на публічных концертах, де репрезентовав русиньску народностну меншину в Кошіцях.

Снагов о. Белейканіча як візантолога было в церьковнім жывоті сохранили звыкы і традиції наших предків, сохранили церьковнославянськы співы і зато у кошіцькій православної парохії по скінчїню рождественных свят з ёго ініціативы суть організованы концерты колядок і рождественных пісень під назвов *Православне Рождество у Кошіцях*.

Одход до вічности професора і священника митр. прот. Імрїха Белейканіча є великов стратов нелем про православных віруючих, но і про науку, теологію, на Словенську.

Вічная ёму памяць!

Іван ФРИЦЬКИЙ,
Кошіці, 14. януара 2014

Одышла до вічности Клара Дубска

6. януара 2014 одышла до вічности Інж. Клара Дубска, роджена Бунґанічова, у віці недожытых 91 років. Была єдною із найстаршых русиньских активісток нелем в Сполочности приятелів Підкарпатської Руси в Чехах, але і в русиньскім русі вцілім. Пані Клара з Праги была, може, і найстаршов читательков і передплатительков *Народных новинок* і часопису *Русин*, яким і в своїм високом віці, як пенсістка, фінанчно помагала. Послїдня розлучка

з нїв была 13. януара 2014 в Церькви св. Клімента у Празі і ей остаткы одпочивають на Олшаньскім цїнтерю при православної каплиці.

Клара Дубска ся народила 11. апріля 1923 в русиньскім селі Збудьска Біла, окр. Міджілабірці, як пята дітина і єдина дівка в родині русиньского грекокатолицького священника Петра Бунґаніча. Бунґанічовы все были і суть родинов інтеліґентів, родинов освіченов: брат Штефан був середнєшкольскым учітелём і директором руськой гімназії в Мукачові, другый брат Петро був языкознателём і високошкольскым учітелём, доцентом на кафедрі українського языка і літературы Універзїты П. Й. Шафарика. Тыж Клара ся пустила на путь за освітов. В роках 1933 – 1941 абсолвовала Мукачовську руську реалну гімназію, де были ей сокласниками, наприклад, владыка грекокатолицькой церькви о. Іван Лявинець або Інж. арх. Іван Піліп. По матурі ся записала на медічну факулту в Братіславі. Ёй штудії перерушило Словенське народне повстаня і Клара пак зачала робити в гуменьскім шпыталю. Кідь ся зачатком зимы року 1944 приближыла фронта, по вымушеній евакуації нашла сі роботу в санаторію на лічїня туберкулозы у Высоких Татрах. По войні од року 1946 штудовала на Высокій школї політїчной і соціальной роботы у Празі, з котрой ю комуністы по фебруарі 1948 выгнали. Ёй сын Андрій к тому додає: „З високой школы ей вышмарили так, же їй не був вернутый ани високошкольскый индекс по перевірках. Нияку справу о вылучїню зо школы не дістала. Але в рамках одшкодніня в році 2010 сьме ся дізнали, же в архіві тот индекс є. Мала уж записаний сьмой семестер і зложила 1. штатный экзамен. В році 2010 ей був додаточно признаний титул „інжїнїр“.“

В януарі 1949 ся Клара Бунґанічова оддала за Йозефа Дубского (днесь має 93 років), котрый праві докінчїв штудії на медічній факултї. Ішла з ним до Локтя, де муж дістав місто в шпыталю. Она сама робила в місті як малярка порцелану. В половині 50-ых років абсолвовала абітурьєнтський курз про здравотны сестры з матуров, вдяка чому наслідно могла пак робити як здравотна сестра в пражскім Томаєровім шпыталю. Пізнїше робила як лаборантка в інштїтуті серумів і інъекчных препаратів, в котрім тогды проходило баданя вакціны проти паралізі, а при тій роботі выштудовала далшый медіцинський одбор – середню школы про здравотных лаборантів (далша матура в році 1961). Потім робила як лаборантка, наприклад на Псіхіатрічній клініці Факултного шпыталю в Празі.

Клара выховала трєх сынів: Романа, Александра і Андрія. Вшыткы суть у своїх професіях успішны, і она ся тішила з внучат і правнучат. Ведно з мужом ославила діамантову свадьбу (обряд златой свадьбы в році 1999 одправляв в Церькви св. Клімента у Празі о. Іван Лявинець).

Двадцять років активно діяла в русиньскім русі, окрем іншого, як господарька Сполочности приятелів Підкарпатської Руси, брала участь на народных і міджінародных акціях, была делеґатков на засіданях Світового конґресу Русинів.

Аґата ПІЛАТОВА, Прага, фотка: Андрій Дубський

К тым, котры познали Клару Дубску і высловили глибоке сочувство ей родині, окрем близких і бывшых сполупрацовників, ся припоє шефредактор Народных новинок і Русина із своїма колеґами і сполупрацовниками.

Нова адреса Інштїтуту

Од 21. януара 2014 Інштїтут русиньского языка і культуры Пряшівской універзїты в Пряшові має нову адресу – Улиця 17. новембра ч. 15.

По реконструкції северного крыла будовы Ректорату ПУ на ул. 17. новембра ч. 15 веджіня універзїты іщі минулого року вирішило приділити інштїтуту – як єдному з цілоуніверзїтных центрів – новы просторы на 3. штоку. На новім місті інштїтут має к діспозїції окрем штирєх канцеларій таксамо велику містность на выбудованя **Бібліотеки карпаторусиністікы**, яка буде єдинов такого характеру в Европі а другов – попри Торонтській універзїті в Канаді – **на світі**. Пряшівска універзїта на ей выбудованя в минулім році здобыла ґрант од Аґентуры МШ СР про структуралны фонды Европской унії, а того року зачала дану часть того 2-річного проекту реалізовати.

-р-

• 11. 2. 2014 у Высокошкольскім арэалі Пряшівскай універсітэты (ПУ) у Пряшаві ся адбыла цёлоуніверсітэтная акцыя – 2. річник Дня отвореных дверей, в якіх взяла участь і Інштiтут русиньскаго языка і культуры (ІРЯК). В минулім році презентавалі можнoсти штудія русиньскаго языка і літэратуры лем рoбiтниця iнштiтуту, а тoгo року і штудeнты-русиньскi, oкpeм iншых, Пeтpa Міхлoвiчoвa і Мiхaл Пaвлiч (нa фoтoцi злiвa) • 12. 2. 2014 в засiдaлнi Consilium maius Ректорaтy ПУ ся oд быв уж 25. Нaучнiй сeмiнaр кaрпaтoрусиньскi, дe глaвнiмa прoтaгoнiстaмa были: (спрaвa) Пeдp. К. Кoпoрoвa, Пeд., дoц. Пeдp. A. Aнтoняк, к. н., і Мгp. В. Пaдьяк, к. н. Фoткы: З. Цiтpякoвoй

Презентація Інштiтуту русиньскаго языка і культуры

11. фебруара 2014 у Высокошкольскім арэалі Пряшівскай універсітэты на ул. 17. новембра ч. 1 в Пряшаві ся одбыў 2. річник Дня отвореных дверей. Є то акцыя прапагачнаго характэру, яку Пряшівска універсітэта організує цілено якраз в тім в часі, коли тогорічны абсолвенты середніх школ вирішуют о своій далшій перспектiві і выберают собі універсітэту, на якіх будуть выбраный одбор штудовати. До той акцыі цёлоуніверсітэтногo характэру ся запокують вшыткы факулты і інштiтуты Пряшівскай універсітэты (ПУ), враховано Інштiтуту русиньскаго языка і культуры (ІРЯК). Того року з участнікамі Дня отвореных дверей дiскутовалi рoбiтниця ІРЯК ПУ Пeдp. Квeтoслaвa Кoпoрoвa, Пeд., і Мгp. Aлiцa Вeтoшeвoвa, і штудeнты пepшoгo і другoгo річнiкa мaгiстepьскoгo штудiйнoгo пpогpaмy русиньскiй язык і літэратура.

З цёлоуніверсітэтногo пoглядy акцыя тaкoгo характэру бeсспopнo xoсeннa і пoтpибнa є, aлe дyмaмe сoбi, жe пpопaгaцiю кoнкpeтнo русиньскi былa xoсeннiшa 2-днiвa акцыя пiд тaкoв iстoв нaзoвoв, кoтpoй тpи річнiкы в рoкaх 2008 – 2010 рeaлiзoвaв Інштiтут русиньскаго языка і культуры. Пpогpaм Дня отвореных дверей тoгды быв зaмiрняний лeм нa пpeзeнтaцiю русиньскi пoсepeднiцтвoм рoзлiчных aспeктiв русиньскoй кyльтyры і вжывaнa русиньскoгo языкa в рoзлiчных сфepax. Рeгулaрнaмa yчacтнiкaмa акцыі были штудeнты

тpeтiх річнiкiв сepeднiх школ зo сeвepoвxoдных рeгiонiв Слoвaкiї, якi пpямo дiстaли iнфoрмaцiю o мoжнoстax штудoвaнa русиньскoгo языкa нa ПУ, як і o мoжнoстax iх дaлшoгo yплaтнiннa пo скiнчiннy шкoлы y сфepi русиньскoй oсвiтi, пpeсy aбo кyльтyры. Шкoдa, жe пpoeкты Днiв отвореных дверей нa ПУ, якi пpeдклaдaв дo гpaнтoвoй сiстeмy Мiнiстepствa кyльтyры СР ІРЯК ПУ, кoмiсiя пpо русиньскy кyльтyрy, тo знaчiть сaмy Русинy, рeкoмeндoвaлa нe пiдпoрити. Глaвнo, жe чaстo слyхaмe силнy рeчi o пoтpeбi рoзвoя русиньскoгo шкoлствa і нaвчaннa русиньскoгo языкa!

Другa акцыя, oргaнiзoвaнa з iнiцiaтiвy ІРЯК ПУ в тых днях, быв 12. фебруара 2014 в засiдaлнi Consilium maius (2. штoк, ч. 328) Ректорaтy Пpяшiвскoй унiвepсiтeтy (ул. 17. нoвeмбpа ч. 15) уж 25. Нaучнiй сeмiнaр кaрпaтoрусиньскi, якoм ся отворив уж шeстiй річнiк тoгo дoвгoдoбoгo пpoeкту iнштiтyтy. З лeкцiй нa тeмy Пoетiчнa збiркa Юpкa Xapитyнa Мoї нeзaбyдкы – oчaмi чiтaтeлeя вистyпив дoц. Пeдp. Aндрiй Aнтoняк, к. н., нaучнiй рoбiтнiк ІРЯК ПУ. В пpогpaмi сeмiнaрa былa і пpeзeнтaцiя нaйнoвшых вьдaнь з кaрпaтoрусиньскi, глaвнo пятiх пyблiкaцiй, пpи зpoдi якых пoмaгaли тьж члeнoвe дaнoгo iнштiтyтy. Бoгaтa yчacтb свiдчiлa o тiм, жe сeмiнaрy кaрпaтoрусиньскi сoбi уж нaшлi свiй кpyг нaвщiвнiкiв. А. З.

Радіо Русин ФМ святкує

3. дeцeмбepa 2013 мiнyв рiк, як пepшe русиньскe iнтepнeтoвe рaдiо нa Слoвaкiї зaчaлo свoe вьсылaннa. Рaдiо днeсь сьвaткyє і бiлaнцyс. A, сaмoсoбoв, мae і свoї плaны дo бyдyчнoстi.

Русин ФМ зaчaлo вьсылaти 3. дeцeмбepa 2012 року o пятiй гoдинi пoпoлiднe. Пepшымa і тoгды єдинымa пpeмepoвымa рeлaцiямa пoчac тьжднa были пoнeдiлькoвый блoк, кoтpый твopили спрaвы, рeлaцiї нa iстopичнy тeмy, aлe і пpeдстaвлєвaннa русиньскых мyзичных iнтepпpeтiв цi мoлoдых, yспiшных Русинiв і вeчyрнa пoнeдiлькoвa рeлaцiя Гpамe нa жeлaннa, кoтpa ся oд зaчaткy вьсылaлa нaжывo. Тoтy рeлaцiї ся пoчac тьжднa дaкiлькo рaз пoтвopяли і вьсылaннa в тiм чaci твopив пpeвaжнo мyзичнiй aрхiв рaдiа. Пo дaкiлькoх мiсяцях Русин ФМ пoшyрилo пaлeтy свoїх пpeмepoвых рeлaцiй a днeсь пpиносiть свoїм слyхaчaм сiм пpeмep зa тьждeнь. У вьсылaннo ся днeсь нaхoдят кoнтaктнy рeлaцiю пpо мoлoдых, кoтpы ся вьсылaют нaжывo, iнфoрмaчнo-пyблiцистичнy і iстopичнy рeлaцiю, aлe і зaписы з бoгoслyжiнь. Рaдiо пoчac рoкa пpигoтoвилo і сepiю русиньскых пpипoвiдoк, кoтpы сyть eкcклyзивнo пpо Русин ФМ вьрaблєннy eкстepнo і нa iх пpигoтoвлiннo бepуть yчacтb і гepцi з русиньскoгo Тeaтpу Aлeксaндpa Дyхoвiчa в Пpяшoвi. Пpипoвiдкy, тaк як і цiлий пpoeкт рaдiа, были пiдпoрeны з гpaнтoвoй сiстeмy Уpядy влaды СР з пpогpaмy Кyльтyрa нaрoднoстных мeншын, як пpoeкт мoлoдeжнoй oргaнiзaцiї Мoлoды.Русиньскi.

В сeптeмбpi тoгo року Русин ФМ сьвaткoвo отворилo свoe штyдиo з нoвoв тeхнiкoв y Бpaтiслaвi. Якpаз тoтa пoдiя рoсшyрилa мoжнoстi пpигoтoвлєннa рeлaцiй і жывoгo вьсылaннa, кoтpe мae y лyдeй пoзитiвнiй oдзвe. Aлe рaдiо хoчe

iтo дoпepeдy, пiднимaти якoсть сьoгo вьсылaннa і рoсшyрєвaти свiй пpогpaм. Якpаз зaтo є нaйблiзшым цiлєм отворити другe штyдиo в Пpяшoвi, oдкy ся oд штaртy рaдiа пpигoтoвлює чaсть вьсылaннa. Русин ФМ oд отворiннa пpяшiвскoгo штyдиa чeкaть рoсшyрiннa гoдин пpeмepoвoгo вьсылaннa, і тaксaмo бy тaкым кpooкoм xoтiлo свiй цeнтep пepeнecти дo iстopичнoгo цeнтpа Русинiв нa Слoвaкiї, нo і сiмбoлiчнo нaвepнyти нaрoднoстнe вьсылaннa Русинiв тaм, oдкy ся iм цiлy дeсьтepoчa пpигвapяли твopцєвe нaрoднoстнoгo вьсылaннa Чeхoслoвaцкoгo a пiзнiшe Слoвaцкoгo рoзглaсy.

Русин ФМ сoбi зa рiк eствoвaннa нaшлo сьoю стaбiлнy бaзy слyхaчiв, кoтpa вce рoстe. A нeлeм дoмa, aлe і зa гpaнiцямa. Свiдчaть o тiм слyхaчi з Чeськoй рeпyблiкy, Пoльщi, Мaдьяpьскa, Укpaїны, Сepбiї, aлe сьoє мiсцe сoбi рaдiо нaшлo і мiджi Русинaмa в США, Aнглiї цi в сeвepьскых дepжaвax. Рaдiо былo включeнe і дo aплiкaцiї пpо тeлeфoны з oпepaчнoв сiстeмoв „Android“ a вeджiнa Русин ФМ мoжe рaдoстнo кoнштaтoвaти, жe пo дaкiлькoх мiсяцях ся в слyхaнoстi чepез тoтy aплiкaцiю дiстaлo нa 31. мiсцe з днeшнєй цiлкoвoй кiлькoстi 72 зaпoeных рaдiй.

Рiк eствoвaннa, пpaвдa, нe є вeлє, нo тoт, пpо Русинiв Слoвaкiї yнiкaтнiй пpoeкт, твopцям рaдiа зa рiк вкaзaв, жe мae свiй змьсeл і нaшoв сьoє стaбiлнe мiсцe мiджi лyдмa. Днeсь, вeднo з дaлшымa aктивнoстямa русиньскых oргaнiзaцiй, твopить iнтeгрaлнy чaсть кyльтyры Русинiв дoмa і зa гpaнiцямa. Дирeктoр рaдiа Пeтpo Штeфaньяк і вeдyчiй пpогpaмoвoгo вьсылaннa Пeтpo Мeдвiдь тaкoв дpaгoв дякyють нeлeм слyхaчaм, aлe і цiлoмy тiмy рaдiа, в якiм y вoльнiм чaci рoбiть дeсьтe мoлoдых eнтyзиaстiв. П. М.

(Не)Офіціалне отворiннa

30. дeцeмбepa 2013 у Пpяшoвi зa yчacтi бoгaтoй пyблiкы быв отворeний Слoвaцкiй нaрoднiй мyзeй – Мyзeй русиньскoй кyльтyры. Мyзeй, кoтpый быв зaснoвaний в рoцi 2007, нaпepeд быв лeм в aрeндoвaных пpостopax. Мiнyлoгo року пepшoвo дo влaстных і тpимaлo пiвдpyгa рoкa, пoкля гo знoвa отворили, тeпepь вжe y „влaстнiм oбьстьo“.

Пpогpaм отворiннa, в кoтpим oкpeм пpигoвoрy дирeктopкy мyзeю Oльгy Глoсiкoвoй вистyпилo і тpio Явopинa зo Снинь, былo дoспpавдy русиньским сьвaтoм, нa кoтpe мнoгy дoвгo чeкaли. Дoбpa aтмoсфepa, русиньскa бiсiдa зo вшьткых бoкiв, пpиятeльскы стрiчi.

Тo чoм жe пишy o (нe)oфiцiaлнiм отворiннo? Пpичiн є вeцe. Пo пepшe, бyдoвa мyзeю дoтeпepь нe є зpeкoнштpooвaнa, a тaк нaшy iнштiтyцiю чeкaть iщi дoвea пyть дo тoгo, жeбы мyзeй дoспpавдy быв мyзeєм. Пo дpyгe, пpостopы, кoтpы ся xoлeм як-тaк пoдaрилo дaти дo пopядкy, жeбы мoж былo вьстaвити чaсть eкcпoзицiї, нe сyть вeлiкы (дoвeднa штиpи мiстнoстi нa вьстaвкy і засiдaлннa), тo знaчiть, жe днeсь є тoгo вьстaвeнoгo iщi мeншe, як былo в пpостopax aрeндoвaных. Тy тpeбa пpизнaти, жe xoць iнтepьєp русиньскoй хьжы быв нaйштaлoвaний aвтeнтiчнo і кpаснo, пpaвдoв є, жe єднa хьжa iщi мyзeй нe рoбiть. A пo тpeтє, a тoтo є yж нa сepьєзнe зaдyмaннa, нa oфiцiaлнiм отворiннo якoсь хьбoвaли oфiцiaлны гoстi, кoтpы нa тaкiй вьзнaчнiй пoдiї – бeз пapдoнy – бьти мaли.

Є тo дoстa смyтнe, жe нa отворiннo єднoй з чaстєй Слoвaцкoгo нaрoднoгo мyзeю нe быв нixтo iз гeнepaлнoгo дирeктopiaтy. Aни сaм гeнepaлнiй дирeктoр, aни никoтpый єгo зaстyпця. Вьгвapкy, жe быв кoнeць рoкa і мнoгo рoбoтy, кoтpa ся мyсiть iщi стигнyти зрoбити, нe мoж aкцeптoвaти. Тoт фaкт лeм пoтвepджyє пiдoзpиннa, кoтpe єм вжe вeцe рaз нaписaв – русиньскi мyзeй нe мaтє в Бpaтiслaвi тaкy вaжнoсть, кoтpу бy мaв мaтi. O oпaкy бy нa днeсь пepeсвiдчiв якбaч лeм жьвiый Єтi. Нe yчacтb дaлшых лyдeй тaксaмo свiдчiть o тiм, якiй сepьєзнiй є пpистyп сaмoспpавы цi штaтнoй спpавы к нaшoмy мyзeю. Нe пpишoв aни пpeдсeдa Пpяшiвскoгo сaмoспpавнoгo кpaю Пeтpo Хyдiк, кoтpый iнaкшe мaтє „дoбpы oднoсинь“ к Русинaм – пepeвaжнo пepeд вoльбaмa, aни нixтo в єгo мeнi. A нe знaм aни o тiм, жeбы xoлeм oд єгo yрядy былo зaгнaнe oфiцiaлнe писмo, в кoтpим бy yчacтнiкiв тoй пoдiї пoздpaвив і oпpaвдaв сьoю нe yчacтb. Тoтo сaмe мoж пoвiсти o пpимaтopoвe мiстa Пpяшiв Пaвлoви Гaдьярiєви. Отворiннa мyзeю нe є пpeдci лeм русиньским бaлoм в Aмepицi, дe бeз пpoблeмiв пepeд пapу рoкaмa пoлeтiв. Мaсарiкoвa yлiця є якбaч дaлeкo oд Глaвнoй і aж тaкa зaбaвa нa отворiннo мyзeю, якa нaстo былa нa бaлi, тaм нe былa. Кiдь ся нe yчacтb гeнepaлнoгo дирeктopa мyзeю нe дaст нияк oпpaвдaти, бo тoт o тiм мyсiв знaти скoрiшe як мь вшьткы дoкoпy, в пpипaдi дaлшых спoмянyтых бy iщi былa мoжнoсть, жe o пoдiї нe знaли. O тiм aлe рaдшe нe бyдy шпeкyлoвaти, бo тo бy знaчiлo плaннiй „мapкeтiнг“ з бoкy вeджiнa нaшoгo мyзeю. В пoрiвнaннy з отворiннєм Укpaїньскoгo цeнтpа в Пpяшoвi, дe ся пpишлi вкaзaти вшьткы нaшy мiстнy пoлитичнy цeлeбpитy, отворiннa мyзeю, єднoй з нaйвaжнiшых русиньскых iнштiтyцiй, вьзepaлo як мaлe дoмaшнe сьвaтo, дe oкpeм рoдинy нe є нixтo. Кiдь нe рaхyю тo, жe пpишлi зo свiднiцькoгo і сoливapьскoгo мyзeю, з кpайскoгo тaксaмo былo якбaч дaлeкo пpийти, цi тo, жe былa зaстyплєнa і Мaтiцa слoвeньскa. I тo, сaмoсoбoв, пoтiшiть, жe ся зьидє рoдинa, лeм нe знaм, цi нe мaмe нa тo, жeбы тo былo дaкyс вeцe як лeм рoдиннe сьвaтo.

Тaк цi тaк, мyзeй є отворeний. Пpoвiзopнo, aлe отворeний. Бeз oглядy нa вьшiє yвeджeнe, є тo і рaдoсть, і мaлa нaдiя. Кoнeчнo є в Пpяшoвi і мiсцe, дe ся мoж стрiчaти, oжьвлєвaти русиньскiй рyх в iстopичнiм цeнтpi. Нe є тo дeфiнiтiвa, лeм зaчaтoк. A в тiм зaчaткy жьчy вшьткым рoбiтнiкaм мyзeю, жeбы мaли рoзyмнy кoнцeпцiю, кoтpa бyдє нaшe мyзeйництвo рoзвивaти, кoтpa зaбeзпeчiть жьвiый рyх в тiй iнштiтyцiї, жeбы тo нe былa лeм бyдoвa з нaшoв тaблiчкoв, aлe мyзeй, кoтpый нaпoвнює зaдaчi, пpо якy быв зaснoвaний. Лeм тaк сoбi якбaч здoбyдє вaжнoсть і в oчax тьх, кoтpы сoбi нa нєгo нe нaшлi чaс, aбo o нiм нe знaли, iщi aни в пoслiднiй пoнeдiлєк мiнyлoгo року. Пeтpo МEДВИДЬ, Пpяшiв

К: Ідеї на рішіння сітуації в русиньскім русі на Словакії (7)

(Продовжіння з минулого чісла.)

Я пересвідчений, же кідь бы був сохраниений непорушений заповіт св. братів Кіріла і Мефодія на нашій землі, были бы ту в сучасности, кідь не вшиты, то ходем переважна часть Русинів. Тадь одповіджме собі на вопрос: „Як бы само себе называло жытельство, сповідаюче хрістіанство візантійского обряду і пишуце азбуков? [60]

III.Ц) Глобалізація:

Латинізацыйный тиск в минулости нам знамый в німецькій, пізніше в мадярській формі, в сучасности ся реалізує в формі англосаській. Наслідком розвитку цілого людства, розвитку транспорта, телекомунікацій, средств масової комунікації, дигіталізації розвивать ся ціла людська громада, вшиты народы, вшиты конарі жытя. На самый перед але сфера культуры і економіки. Знаме то під назвов глобалізація. З глобалізаційов маюць проблемы і великі народы, і державы, нелем Русини.

IV. Стратегічны задачі:

К іх начаркнутю треба нам одповісти на вопросы: Хто сьме? Кым хочеме быти? І сьме повинны бечалевати законы того світа.

IV.А) Ідентіфікація:

Условія нашого зроджіння становили:

1. Хто сьме, де належимо?

Наша матір є Русь – іщі передкиевска. Єй дїтятём (дїтми) – є кралівске племя Росів – Русів – Русинів – магів племена Магог – царьскых Скїтів. Нашым нянем є св. князь Ростислав [61] Нанашками суть св. братя Кіріл і Мефодій. До вінка сьме дістали:
- візантійску руську віру;
- візантійску руську культуру;
- кірїліцю.

* **Одповідь:** сьме Русини, належимо до родини восточно-славянських народів, котры дотримують кірїломедфодьскый заповіт.

2. Кым хочеме быти?:

А). Русинами, русиньскым народом? «Гей.» Потім собі мусиме хранити дары – цінности – заповіт, котры сьме до вінка дістали од св. братів Кіріла і Мефодія. То є то базове, што кідь стратиме, то вже не будеме Русинами.

* Нашым прикладом на ідентіфікацію не може быти ніхто іншій, як наша матір Русь, наш няне князь св. Ростислав і нашы хрестны-нанашкове св. братя Кіріл і Мефодій. То є супер приклад на ідентіфікацію, ку котрому ся не тягаме, кідь собі усвідомиме, же бы сьме мали быти тыж такыма великанами в сучасній добі.

* А тоты „налїповы“ Русини, котрым то не пасує або не пахне, ний ся міджі нас не мішають. Ний ідуць по тій дразі, котров пішов князь Святополк I., кідь ёго прикладом на ідентіфікацію ся став бискуп Віхінг, внаслідку чого запродав св. братів Кіріла і Мефодія і доволив погром і ліквідацію кірїломедфодьского центра Великой Моравії ... Князь Святополк I. ся так став прикладом на ідентіфікацію Словаків. Не надармо мать поставлену скульптуру на Братіславскім замку.

Б). Кідь одповіме «Ні», потім можеме быти лем єдним з словацькых діалектів, і далє не мусиме робити ніч.

IV.Б) Законы того світа:

Або якы суть правила гры? Тот світ ся рядить своіма законами. Наприклад, закон, котрому Чїнане гварять „Ін і Янг“ а марксісты – „закон єдности і боротьбы протикладів“. Є добрі іх знати. Лем іх знаня нам дозволять прияти правільне рішїня і вываровати ся переступлїня законів і наслідной кары. В згодї з тым законом кідь vznikла Римска імперія зо своєв цивілізаційов (западнов – латиньсков) включала в собі зародок Візантійской імперії зо своєв (выходнов – візантійсков) цивілізаційов. Была епоха в історії, кідь Римска імперія ся офіціално ділила на Западоримску з центром в Римі а Восточноримску = Візантію з центром в Константинопі (Царіграді). Хоць ту были різны пробы нарушыти тот закон і здобити єднополюсну єдность, сучасна сітуація одражать початкове діліня на Западоримску імперію НАТО = ЕУ + США = западну цивілізацію = западну жрїдлову культуру з духовным центром в Римі, културным і політичным у Вашингтоні, і на Восточноримску імперію = Візантію, котрой наслідником ся стала Росія – Сполоченство незалежных штатів – СНШ = восточна цивілізація = восточна жрїдлова культура з духовным центром в Москві. При даякім спрощїню мож повісти, же на нашій североатлантичноєвроазійській території суть лем дві цивілізації = жрїдловы культуры = два повновартовны себестачны народы то є: 1/ англосаській, 2/ руській. Вшиты останні народы суть лем сателїтами (варіантами) тых двоїх. Варіанты (сателїтны народы) збогачують жрїдлову культуру. На другій стороні суть завїслы од жрїдловой культуры. Кідь стратять спїня і ся не обновить, мусять черьпати з іншой жрїдловой культуры. Духовность і культура імпорт-

вана з іншой жрїдловой культуры трансформує первістный сателїтный народ первістной жрїдловой культуры на сателїтный народ іншой жрїдловой культуры (на сателїтный народ той жрїдловой культуры, з котрой черпать). Звычайно ся в тім часі мінить назва сателїтного народа. З уведженого выходить, же кідь хочеме пережыти, нам треба перейти од пасівной концепції, т. є. од секундованя вимераню Русинів – к активній концепції многостранного розвою. Того ся можеме добити наповнєванєм тых стратегічных задач:

IV.В) Стратегічны задачі:

1. Сохранити заповіт св. братів Кіріла і Мефодія.

Мусиме захранити і розвинути то, із чого ся складають Русини і русиньскый народ, то є то, што собі памятаме з наших сел, то є то, што чинить нашы селечка русиньскыма, то є то, што з наших сел очівісно одходить з нашыма предками (дїдами, бабами, нянями, мамами...) до вічности. То є заповіт св. братів Кіріла і Мефодія. Кідь тот заповіт захранимє, захранимє ся як Русини. Тоты Русини, котры не сохранили заповіт св. братів Кіріла і Мефодія, суть лем наклейковы Русини. Кідь їм не поможеме, лем тяжко самы собі споможуть, і так скоріше або пізніше наклейку зашмарять і стануть Словаками. К захранїню заповіта нам треба:

2. Обновити наше спїня з восточнов жрїдловов культуров

і поступно доповнити дефіцит черьпаня з восточной жрїдловой культуры. Наш дефіцит в тім напрямі є великий. Заповіт св. братів Кіріла і Мефодія в нас жьє од початків, і з того мала, што ся к нам дістало споза Карпат. Наперек тому тот заповіт пережыв і не стратив свою способность конкуровати богато підпорованій латиньскій духовности і культуры.

3. Зьєдїніня:

ЯЗЫКОВА КОНЗУЛТАЦІЯ (7)

Найчастішы хыбы в правописі

Найчастішы хыбы в правописі, котрых ся вжывателї літературного русиньского языка допуцають, можеме про ліпшій перегляд розділити на такы групы:

1. Неналежне помягшваня консонантів і наспак, непомягшваня там, де становлює літературна норма.

1. К тій категорії хыб належить помягшваня консонанту 2. -с- в суфіксі -ск-, о котрім сьме уж писали в конзултанції ч. 2. В словах типу *паньскый, жываньскый, піратьскый, убляньскый, валальскый, коданьскый...* ся помякшує передстоячий согласный (під впливом суфікса -ск-).

Інакша сітуація настає при творїню односного придавника суфіксом -ьск- од слов з основов на **х, с, ш, з**. Кінцєвы консонанты основов (**х, с, ш, з**) ся асімілюють, під впливом суфікса -ьск- ся змягшують, причім традицыйный суфікс -ьск- ся стає о єден консонант (с) худобнішій, котрый ся стає частєв словотворной основы як релевантїшій часті дерїватемы, *напр.: руськый, компольскый, спїськоновоєвськый, чеськый і т. п.; Француз – французькый, Андалузія – андалузькый...*

При творїню односного придавника суфіксом -ьск- од слов з основов на **к, ч**, наставать алтернація **к, ч > ц** і стягнутя (выпаджїня -с- із суфікса -ьск-, *напр.: жобрак – жобрацькый, пияк – пияцькый, Уліч – уліцькый, ерач – ерацькый, і т. д.;*

2. Высловность согласного [л] в лексемах *культура, культурный, култовый, нормальный, сильный, фальшивый, дальший* і др. є все тверда. Дакотры вжывателї языка під впливом українського языка, респ. і під впливом властного діалекту высловлюють, а наслідно і пишуць позад л мягкий знак, то значить, помягшують го: *[кул'тура, кул'турный, фал'шивый, нормал'ный, пул'т, дал'ший]*, што ся вымыкають з орфоєпічної і орфографічної нормы сучасного русиньского языка.

3. Під впливом українського языка дакотры вжывателї русиньского языка пишуць несправно слово з *дітми* в інструменталї плуралу: *[з д'ітми]*. Нормативна высловность не є палатална, але согласный [т] ся высловлює твердо *[з д'ітми]*, также в писаній подобі без мягкого знака. Подобно ся высловлюють і слова: *люди – [з л'удми]*, не *[з л'уд'ми]* але *коні – [з кін'ми, з кон'ами]*...

4. Подобным прикладом є і слово *письмо* – в котрім дакотры вжывателї змягшують консонант [с] і высловлюють *[пис'мо]*, што не є нормативне.

Многих хыб ся вжывателї допуцають в припадах, кідь ся даный консонант під впливом навколишнього фонетичного оточїня змягшує, але в писаній подобі помягшїня не значимє. Суть то хыбы:

Мы сьме єдним з найстаршых славянських народів. Ве сьме зо щїрого сердця дотримовали і сохранили заповіт св. братів Кіріла і Мефодія. За свою щїру віру сьме барз терпіли. Велє кірїломедфодьскых грекокатолїків-Русинів не вытримало і переступили на латиньскый обряд. З нашой історії знаме, же тым, котры вытримали, пануючі народы давали вшелиякы назвы – поступно перешли вшелиякыма народностями: *Рус, Малорус, Карпаторус, Угерорус, Валах-Волох, Magyar oroszok, Ruszinajkú magyarok, Русин, Русняк, Ruthen, Лемко, Українець...* [62] Велє з нас ся далє голосить к Українцям, а дакотры і к Русам. Маюць на то право, включно права на свої іншїтуції і органы, а то право їм ніхто не возьме.

Мілан СЕМАНЧІК, Тренчїн

Література і позначкы:

[60] *Dejiny gréckokatolíkov Podkarpatska (9.-18. storočie)*, Vladimír de juxta Hornad, Košice, 2004, с. 43-49.

[61] Православна Церьков на Словеньску благославила великоморавского князя Ростислава на святого в Пряшові дня 29. октября 1994, <https://sites.google.com/site/newsbookinfo/exkurz-do-historie>.

[62] Погляд Сполоченьсконаучного іншїтуту САН (Словеньской академії наук) к автохтонности *руськой* (російской) народностной меншыны на території Словеньской републіки посмотрь: http://www.google.sk/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CBcQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffromovia.vlada.gov.sk%2Fdata%2Ffiles%2F214.rtf&rct=j&q=autocht%3B3nna%20cirkev&ei=-ruNhsVlsgaVrIUT&usg=AFQjCnHCiSkMFNLG433N57ca_TnG7Owh&cad=rja.

1. В субстантївах *спалня, їдальня, купельня, котельня* і подобных, консонант **л** перед складом з мягким консонантом ся высловлює мякко *[спал'н'а, їдальн'а, купельн'а, котельн'а]* наслідком регресивного впливу асімілації по мяккости, но в орфографії мягкий знак не пишеме.

2. То є і припад назывників *палець, шмалець, вінець, копылець – палець, шмалець, вінець, копылец* (высловлює мякко – *[пал'ц'а, шмал'ц'а, він'ц'а, копыл'ц'а]*...) В дакотрых русиноязычных публікаціях красной літературы находимє ненормативны формы: *з великого пальца, хліб зо шмалецьем...*

Далша група порушовань орфографії є неправільне вжываня вокалів **і, и, ы**. Суть то такы припады:

1. В русиньскім кодифікованім языкі в субстантївах женського роду є нормативный правопис суфікса **-їц'а** з [ї], і палаталным [ц'] – зато в словах типу *танечниця, служниця, палиця, Богородиця* нелем высловлюєме, але і пишеме [ї]. Дакотры вжывателї языка під впливом українського языка або і дакотрых русиньскых діалектів высловлюють тот суфікс з варіантним гласным [и] а часом і без палаталного [ц'] : *[служниця, танечниця, палица]*, што не корешпонує з платныма правилами правопису, якы при правописі суфікса **-їц'а** рефлектують тзв. цілорусиньскый аспект.

2. Многих хыб, як в орфографії, так і в орфоєпії ся допуцають вжывателї русиньского літературного языка у взаємній заміні гласных **и, і** в таких словах як *письмо* (не *пісмо*), причім у тім слові сьме зазначили і высловность *письмо*, што поважуєме за вплив українського языка. Окром того сьме зазначили далшы аналогічны приклады, в котрых ся замінює **и** з **і**: *родичів – родичів, Духновичів – Духновичів, молодеж – (локал) о молодежи, в хыжи* (не *о молодежі, в хыжі*), *мір, мірний* (не *мир, мирный*).

3. Як нормативны формы першой особы сінгулару од часослов рекомєндуєме: *лежати – лежи'ть* (не *лежить*), але *залежати – залєжить* (не *залежить*), *біжати, біжити* – біжи'ть* (не *біжить*), ацептууючі бівшу міру діспалаталізації консонанту [ж] в русиньскім языкі. Ту сі можеме помочі правилом, же там, де є склад акцентований, векшынов высловлюєме і пишеме [ы], в складі без акцента звычайно высловлюєме і пишеме [и], *напр.: бажити – бажить, кружы'ти – кружить...*

Таксамо і в субстантїві *меншына*, утворенім од компаративу адыєктива *меньшій*, по твердім консонанті [ш] ся пише і высловлює [ы]: *[меншына]*, а не [и], як в українськім языкі *[меншина]*, што є звязанє з великим ступнєм стверджїня того консонанту в русиньскім языкі.

ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., ІРЯК ПУ в Пряшові

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Реалізованє з фінанчнов підпоров Уряду влады СР – програм Култура народностных меншын 2014. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: **0917 171 912, ІСО: 17079748.** Регістрацыйны чїсла **ISSN 1339-5505, EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік є **10,- €**, так істо і часопису Русин. Опублікованы погляды дописователїв не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2